

Manfred (Fred) Schwarz is geboren op 31 oktober 1923 in Wenen, Oostenrijk. Hij was de zoon van Dr. Alois Schwarz en Helene Schwarz. Fred had een drie jaar oudere broer Frits. Ze waren joods.

Fred was scout in Wenen en ging in 1936/1937 met zijn groep op kamp naar Venetië.

In 1938 werd hij met zijn ouders en broer uit hun flat gezet en gedwongen naar de joodse wijk in Wenen te verhuizen. Op 9 november 1938 zag hij tijdens Kristallnacht de synagoge in die wijk branden als een fakkel. Zijn broer Fritz slaagde er direct na de Kristallnacht in naar Nederland te ontkomen. Toen hij daar bericht van kreeg vertrok Fred op 31 november 1938 samen met twee vrienden. Vlak bij de Nederlandse grens worden ze aangehouden door Duitse agenten. Als ze zeggen dat ze naar Nederland willen, zetten die agenten ze af bij de grens waar ze door het prikkeldraad kruipen en begin december liftend in Amsterdam aankomen. Fred wordt opgevangen door het Comité voor Joodse vluchtelingen, dat een verklaring uitschrijft waarin de kosten voor levensonderhoud worden gegarandeerd. De vluchtelingen komen zo niet ten laste van de staat. Met die verklaring moet Schwarz twee keer per week naar de Vreemdelingendienst om een stempel te halen.

Hij heeft van mei 1939 tot februari 1940 gewoond in het Dommelhuis te Eindhoven, een huis dat eigenlijk was bestemd voor Joodse jongens uit Duitsland en Oostenrijk, die legaal in Nederland waren toegelaten onder verantwoordelijkheid van het Kindercomité te Amsterdam. De eerste transporten kwamen in januari 1939 aan en in het begin was het huis overvol. Na verloop van tijd werden ook jongens die illegaal naar Nederland waren gekomen hier onder gebracht. In het boek *Treinen op dood spoor* dat Fred na de oorlog schrijft., beschrijft hij zijn tijd in het Dommelhuis:

“Het Dommelhuis is eigendom van Philips. Oorspronkelijk werd het gebouwd als appartementsgebouw voor arbeiders uit het buitenland, maar het werd niet gebruikt, daarom werd het aangeboden aan het Kindercomité. Alle kamers hebben ingebouwde kasten en wastafels, er zijn stapelbedden voor vier of zes jongens. Douches en toiletten bevinden zich in de hal. Alles is gewoon perfect. Beneden is een

grote hal die als lobby wordt gebruikt. Er zijn enkele leslokalen, een bibliotheek, de administratie en kamers voor het personeel. Er is een ziekenkamer en zelfs een plek voor een verpleegster die naar eigen zeggen net is teruggekeerd uit de Spaanse burgeroorlog. Voor het huis is een open ruimte tot aan de rivier de Dommel. De perfecte plek om te voetballen als we weg zijn: de scoutsleider laat ons daar gymnastieoefeningen doen. Een van de jongens vertelt me dat we kunnen gaan zwemmen in het plaatselijke zwembad: dat kan ik al meer dan een jaar niet, dus daar heb ik heel veel zin in. Ook regelen ze veel voor

ons. We kunnen regelmatig kaartjes krijgen voor voorstellingen of concerten en de bioscopen geven ons kortingen voor de matinee's, die niet al te duur zijn om mee te beginnen." De scoutsleider in het Dommelhuis was Robert Engel, een joodse vluchteling uit Berlijn.

Overal in Nederland zijn speciale opvanghuizen en kampen voor de gevluchte Duitse en Oostenrijkse joden. De Nederlandse regering besluit in het voorjaar van 1939 dat er een centraal vluchtelingenkamp voor deze paar duizend mensen moet komen. De keus valt op Drenthe, waar nog een groot uitgestrekt heideveld in de buurt van Westerbork ligt. Op 9 oktober 1939 gaan de eerste joodse vluchtelingen naar het Centraal Vluchtelingenkamp Westerbork. Ook Fred komt hier terecht. Een groot deel van de Duits-Joodse vluchtelingen die voor de Duitse inval in het kamp zijn, de Alte Kampinsassen, krijgen na de Duitse bezetting, in tegenstelling tot Nederlandse Joden die in kamp Westerbork terecht komen, een Sperre (vrijstelling van deportatie). Fred ontmoette in het kamp zijn toekomstige vrouw Carry van Leeven en in 1942 sloeg de vonk over.

Fred wordt gevangen genomen en naar Kamp Westerbork gebracht. Hij wordt op een gegeven moment op transport gezet en komt via concentratiekamp Theresienstadt op 30 september 1944 aan in vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau. Hij maakte de bevrijding mee in kamp Meuselwitz bij Leipzig. Zijn vriendin werd met haar ouders en broertje naar Zwitserland overgebracht; geruild tegen verbandmiddelen. Ze keerden beiden na de oorlog terug naar Nederland. Ook zijn broer belandde in Westerbork en kwam vervolgens in Theresienstadt, Auschwitz en Buchenwald terecht. Hij overleefde de oorlog ook.

Na de oorlog schreef Fred het boek *Treinen op dood spoor*, over zijn ervaringen in de kampen. Hij is overleden op 5 januari 2012 in Amsterdam.

Meer informatie

[Auschwitz Bulletin, 2005, nr. 03 September by Nederlands Auschwitz Comité - Issuu](#)

[NPS | De Oorlog - Personen - Fred Schwarz \(ntr.nl\)](#)

[Treinen-op-dood-spoor_inkijkexemplaar.pdf \(verbum.nl\)](#)

[Kerstmis in Westerbork - Andere Tijden](#)

[Eindhoven, Dommelhuis • Dokin](#)

[Online Familieberichten; Overleden: Fred Schwartz \(05-01-2012\) \(online-familieberichten.nl\)](#)

[Nawoord - Treinen op dood spoor - Fred Schwarz.pdf \(kampwesterbork.nl\)](#)

[Fritz Schwarz \(1920 - 1998\) - Genealogy \(geni.com\)](#)

[Fred Schwarz \(1923 - 2012\) - Genealogy \(geni.com\)](#)

[Hilda verwey jonker \(eindhovenfotos.nl\)](#)

[Archieven.nl - 61-82 Verzoeken voor extra levensmiddelenbonnen, 1945-1946. \(NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies\)](#)

[Home - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.